

תרגום

גורעון של שוטים

חרות או מוות (מאת ניקוס קאזא-נצאקיס, הוצאת עם עובד, תרגום מנשה לוי, 508 עמ') כריתים תחת השלטון ה' תורכי. לחץ. דיכוי. שיגאה בין עמים. צריך רק להחליף את המיקום הגיאוגרפי וש' מות העמים כדי לקבל תמונה המתאימה לארץ אחרת אפילו למצב באזור הממשל הצבאי בישראל. הוצאת עם עובד הוכיחה את היותה ערה להתרחשויות, הוציאה ספר זה לאור סמוך להצבעה בכנסת על ביטול הממשל.

המשוגע והמטונף. השם חרות או מוות עלול להטעות. אין זו הדילמה הי' חידה המוצגת בספר, בדיוק כשם שהדיל' מה ישראל איננה חרות או מקי'. שני שוטי העיירה — „אפנדין המטונף“ ו„באר“ באיאניס המשוגע“ — מציעים אלטרנטיבה: „אתה תעבור רכוב על גבי, אל תדאג. אחר כך שמע: אתה תורכי ואני נוצרי. יש לך חשק להרוג אותי? הנה, קח סכין והרגני“

„לא, בטם אלוהים“ הצטעק אפנדין המ' טונף, „הנח לסכין הזאת, אתה תגרום לי שבץ“

בסדר, אז גם לי אין חשק להרוג אותך. האם כל התורכים והנוצרים לא היו צרי' כים לעשות כמונו? מן הסתם ראית איך כלבה מניקה בעת ובעונה אחת חתני' לים וכלבים. ובכן, כריתים חייבת לעי' שות את אותו הדבר. הנה מה שחשבתי: שלובי-זרוע נלך שנינו אל הפחה ונגיד לו: הסתכל, פחה, אפנדי, איך הם נעשו ידי' דים, התורכים והנוצרים. אפנדין המסור' נף — זו תורכיה, ואני בארבאיאניס — אני הנני הנצרות. הנה נעשינו אחים — תן לנו לשתות. והפחה הוא איש טוב, הארוך. הוא יפרוך בצחוק ויניד לסולמון: תן להם יין, ושיהיו ברוכים. אחר כך יגש לארונו, ויוציא שני אותות-כבוד, אחד בש' בילי ואחד בשבילך. אנחנו נחוה לו קי' דות-תודה, ואחר-כך אתה תורכיה ואני הנצרות, נלך משם שלובי-זרוע. נלך לכנ' סיה ונאמר שם תפילה, אחר-כך נעבור את הרחוב הראשי ונלך אל המיסגד, נלך גם לקפה הגדול של חוסיין אגא, שם שרים האברכים התורכיים במתיקות כזו, שהם רתים לידי התעלפות את המאזינים לזמ' רתם, ינדרוש אחדות. לכן, יחי בארבאי' אניס, וחי אפנדין, תחי האחודות!“

מסתבר שיש גם בישראל שוטים — שוטים עיבריים, שיביאו עימם שוטים ער' ביים (אם לא יוטלו צווי-ריתוק) אל הפחה שבארמון הכנסת.

חרות או מוות משותף. ניקוס (זורבה היווני) קאזאנצאקיס, יליד הרק' ליון שבכריתים, היה בן 28 כשבוצע אי' חוד כרתים עם יוון (1913). אולי זוהי סיבת האוטנטיות של הצלילה. כי אין זה ספר היסטורי, במובן המקובל, אפילו של' מעלה ממאה שנה עברו מאז ההתמרדות המתוארת בספר. קאזאנצאקיס, שנפטר ב' 1957, משמש כחלילה המקשרת את תקופת המרידה עם תקופתנו. ואכן, הוא הצליח לצייר את הדברים לעיני הקורא, כאילו בעצם התרחשותם ממש.

בצד קפיטן מיכאליס, האישיות המר' כזית, המסביעה את חותמה על כל העלי' לה, הוא מעלה גלריה של טיפוסים המיי' צגים סדרה של בעיות, כסיפור אהבתם של קוסמאס ונעמי, שהוא מעין טעם-לוואי של עידון לסיפור המדכא. אשתו היהודיה של קוסמאס, מייצגת מה שנקרא „גזע מנוון“. היא גורמת להתנגשות בין החש' דנות הפרימיטיבית של המקומיים, לבין רצונה שלה להיטמע בתוכם ולאבד את צביונה היהודי.

מיכאליס עצמו אינו זורבה שני, אם כי הקורא אינו יכול לשכוח את זורבה. זהו מעין זורבה הפוך. אישיות פראית, חז' קה, בלתי-מנוצחת. ליתר דיוק: לפני שהוא מנוצח — הוא מת.

קפיטן מיכאליס הוא האישיות המהפכנית הנוירית, הרוצח את האשה לה הוא מת' אווה משום שהיא מסיחה את דעתו מן העניין הקדוש של המהפכה. קוסמאס, כנגודו, הוא האישיות המעודנת, החושבת ש' בזמן המיבחן העליון (עמידה בפני מאות תורכים) נלחמים השניים שכם-אל-שכם עד שנופלים שניהם, בעודם משתנקים בקריאה „חרות או...“

„מוות!“ מסיים כדור האויב התורכי את ספרו של קאזאנצאקיס.

הנדון:

בטוח ונ

צפה לעתיד והבא בחשבון את כל האפשרויות הטמונות בו. כוונתנו לעתידך האישי — ועתיד משפחתך.

החשבת על האפשרות שיקרה לך, חס וחלילה, אסון? כיצד יובטח עתידם הכלכלי של בני משפחתך במקרה כזה (שאנו מקווים שלא יתארע)?

בטח עצמך בבטוח חיים ח"ץ. הוא יהווה בסיס איתן לכלכלת משפחתך. ויותר מזה: הוא מהווה גם אפשרות טובה לחסכון כי ערך הכסף נשמר על-ידי הצמדה לאינדקס!

בחודש הבטוח פנה לטוכן הבטוח שלך!

חודש הביטוח - לעתיד בטוח

ILFORD
PAN F FILM
SELOCHROME
HPS FILM
HP3 FILM
FP3 FILM

המומחים בצלום משתמשים בסרטי

ILFORD

להשיג בכל בתי מסחר לצלום

א. ברנר

שדרות דוסשילד 15

חל אביב, מלפון 45421

לירות זכיות
מדי תודש
בהגרלות מפעל הפיס